

5. Князева Е. Н. Синергетика как новое мировидение: диалог с И. Пригожиным / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1992. – № 2. – С. 3–20.
6. Педагогіка вищої школи: [навч. посіб.] / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – [3-тє вид., перероб. і доп.] – К.: Знання, 2007. – 495 с.
7. Выготский Л. С. Психология развития человека / Л. С. Выготский. – М.: Эксмо, 2006. – 1135 с.
8. Максимова В. Н. Акмеология: новое качество образования: [книга для педагога] / В. Н. Максимова. – СПб.: РГПУ им. А. И. Герцена, 2002. – 99 с.

Скіба Н.Я.

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених присвячено питанням виникнення, розвитку та функціонування іноземної мови за професійним спрямуванням (ІМПС). Вагомий внесок у дослідження історичних засад появи та поширення ІМПС здійснено Н. Микитенко, Р. Мільрудом, Л. Морською, Хатчінсоном, А. Вотерсом, М. Сейнт Джонс, Т. Дадлі-Евансом, Дж. Свейлзом та ін.

Вперше поняття «іноземна мова за професійним спрямуванням» (ІМПС) з'явилося у 60-ті роки ХХ століття в англійських країнах одночасно як науковий напрям та підхід до вивчення англійської мови, що враховує потреби та інтереси студентів. У цей час вживався термін «ESP» – English for Specific Purposes («англійська мова для спеціальних цілей» – АСЦ або «англійська мова за професійним спрямуванням» – АМПС). Згодом його почали використовувати фахівці з вивчення інших іноземних мов, оскільки немає істотних відмінностей між поняттями «англійська мова за професійним спрямуванням» або «німецька мова за професійним спрямуванням».

Як зазначає британський дослідник Дж. Свейлз [6], історія становлення ІМПС почалася із публікації статті С. Барбера «Деякі вимірні характеристики сучасної наукової прози» у 1962 р. Дана праця, присвячена виявленню граматичних ознак у жанрах, була першою спробою визначити певні загальні особливості англійської для науки та технології на рівні речення. З того часу ІМПС зазнала впливу різноманітних факторів та пройшла різні етапи свого розвитку.

Британські фахівці з методики викладання АМПС Т. Хатчінсон та А. Вотерс виділяють три основні фактори, що зумовили становлення та розвиток АМПС: 1) потреби нового суспільства; 2) принципові зміни у лінгвістиці; 3) зосередженість на потребах студентів [5, с. 6-8].

Основу першого фактору зумовили дві історичні події: кінець Другої світової війни та нафтова криза 1970-х років. Післявоєнний період характеризувався стрімким розвитком у науковій, технічній та економічній сферах діяльності суспільства, і як наслідок, тісній співпраці країн Європи,

США та Азії. Зросла роль США на світовій арені, і відповідно, англійської мови, яка стала міжнародною мовою технології та комерції, політичних та ділових переговорів, наукових публікацій та досліджень, тобто *lingua franca*. На думку дослідника Д. Кристал [4], це сталося завдяки процесам глобалізації, появі нових комунікаційних технологій (доступу до мережі Інтернет, мобільного зв'язку), глобальних міжнародних організацій (ООН, Юнеско, Юнісеф, Світовий банк, тощо), великих багатонаціональних корпорацій (Coca Cola, Nestle, Ford, Kodak, Kellog), розвитку засобів масової інформації (преси, радіо, телебачення, Інтернету), культури (кінематографу), освіти. З'явилося чимало публікацій англійською мовою: технічних посібників, інструкцій, спеціалізованих і популярних періодичних видань, рекламних оголошень та праць наукових товариств. Тож, англійська мова глибоко проникла у міжнародні сфери політичного життя, бізнесу, безпеки, зв'язку, розваг, засобів масової інформації та освіти. З 1960-х років англійська стала офіційною мовою навчання у системі вищої освіти багатьох країн. Окрім цього, зросла кількість студентів – носіїв інших мов, які виявили бажання навчатись у вузах США, Великої Британії та Австралії.

Нафтова криза на початку 70-х стала ще одним важливим чинником, що зміцнив міжнародний статус англійської мови, оскільки спричинила потік фінансів та технологій до країн, що добувають нафту. З'явилася потреба у вивченні англійської мови, щоб освоїти нові технології, здобути нові спеціальності, затребувані на ринку праці. Якщо раніше володіння іноземною мовою було модним трендом, то в кінці ХХ столітті це стало потребою великої кількості населення, що сприяло досягненню кар'єрних успіхів та реалізації у професійному плані [2].

Як стверджує російський фахівець з методики викладання іноземної мови Р. Мільруд, економічна глобалізація і поширення англійської мови в Європі та в усьому світі призвела до створення європейського та глобального простору ринку праці з мінливою кон'юнктурою і потребою в нових спеціальностях і професіях (напр., менеджер з продажу, інженер-програміст, тренер з фітнесу, адміністратор бази даних, аналітик програміст та ін.) [3]. Таким чином, знання фахової іноземної мови стало необхідною умовою для висококваліфікованих фахівців різних галузей, які могли б успішно виконувати певні професійні обов'язки в іншомовному середовищі.

Другим фактором, що зумовив розвиток АМПС, визначають істотні зміни у вивченні мови [5, с. 7]. Увага лінгвістів перемістилась від опису правил вживання мови (граматики) до виявлення шляхів функціонування мови в реальній комунікації, усвідомлення впливу контексту на мову, виявлення істотних відмінностей між письмовою та усною комунікацією. Це спричинило потребу у розвитку різних курсів англійської мови залежно від сфери її використання. У період 1960-70-х рр., коли АМПС трактували, як англійську для науки і технології (АНТ), з'явилося чимало праць, присвячених дослідженням даного напрямку, зокрема Дж. Евера, Дж. Латоре, Дж. Свейлса, Л. Селінкера, Л. Трімбла та ін. Хоча на той час були й спроби дослідження англійської мови у інших сферах, зокрема мови для медицини (К. Кандлін, К. Братон, Дж. Лезер).

Третій фактор, що вплинув на появу АМПС, полягав у розвитку освітньої психології. Чимало дослідників, зокрема К. Роджерс, наголошували на

важливості орієнтації на потреби та інтереси студента, що матиме безпосередній вплив на мотивацію до вивчення іноземної мови та ефективність процесу навчання. На думку Т. Хатчінсона та А. Вотерса [5, с. 8], мотивації можна досягти при використанні в навчальному процесі текстів професійно-орієнтованої тематики, наприклад текстів про біологію для студентів-біологів, чи текстів про економіку та комерцію для студентів-економістів, тощо. Це зробить процес вивчення іноземної мови цікавішим, кращим та швидшим.

Таким чином, становлення та розвиток сучасного підходу до вивчення ІМПС зумовили три основні фактори: поширення англійської мови у світі як засобу спілкування у певних сферах діяльності; поява нових тенденцій у лінгвістиці та в методиці викладання іноземної мови; зміщення уваги на визначення потреб та інтересів студента. Усі ці фактори зумовили необхідність подальшої спеціалізації у вивченні іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Микитенко Н. О. Чинники формування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» / Н. О. Микитенко // Вісник Львів. у-ту. Серія педагогічна. – Львів, 2010. – Вип. 26. – С. 93-103.
2. Морська Л. І. Англійська мова для спеціальних цілей (ESP): історія виникнення підходу та його специфіка / Л. І. Морська // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород: Говерла, 2012. – Вип. 25. – С. 136–138.
3. Мильруд Р. П. Обучение языку в специальных целях: сущность, методика, рефлексия. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iyazyki.ru/2013/05/english-special/>
4. Crystal D. English as a global Language / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 120 p.
5. Hutchinson T., Waters. A. English for specific purposes: A Learning-centred Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p.
6. Swales J. Episodes in ESP: A source and reference book on the development of English for Science and Technology / J. Swales. – Prentice Hal International (UK) Ltd, 1988. – 217 p.

Ушакова Л.І.

аспірант,

Чернігівський національний педагогічний університет

імені Т.Г. Шевченка

ЗМІСТ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Найважливішим завданням професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі є формування необхідного і достатнього рівня професійної компетентності. Професійні компетенції визначаються відповідно до завдань професійної діяльності та освітньо-професійного рівня. Таким чином, для визначення цілей і змісту професійної підготовки вчителя іноземних мов слід враховувати специфіку і діапазон вирішення професійних задач.

Аналіз нормативних документів [1; 3; 4], які визначають цілі й завдання іншомовної освіти та зміст професійної освіти майбутніх учителів іноземних мов, дозволяє зробити висновок, що навчання іноземних мов вимагає від